

STØRSTE OUTPUTGAB I OVER 20 ÅR – UDSIGT TIL MANGE ÅR MED LAVVÆKST

Dansk økonomi befinder sig på toppen af en højkonjunktur med et rekordhøjt outputgab, dvs. at den faktiske produktion ligger over det som er foreneligt med stabil løn- og prisudvikling. Hvis outputgabets lukkes vha. en tilpasning af efterspørgslen (f.eks. lavere privat eller offentligt forbrug), indebærer det mærkbart lavere økonomisk vækst og tab af mange tusinde arbejdspladser. Frem mod 2015 forventes et tab af arbejdspladser på op til 135.000 personer. Dette vil ske hvad enten tilpasningen sker gennem et finanspolitisk indgreb eller hvis tilpasningen sker ved, at eksporten langsomt svækkes gennem dårligere konkurrenceevne. Alternativt kan outputgabets lukkes ved at øge beskæftigelsen gennem reformer på arbejdsmarkedet. Dermed derved lukkes gabet, samtidig med at der vil være højere økonomisk vækst.

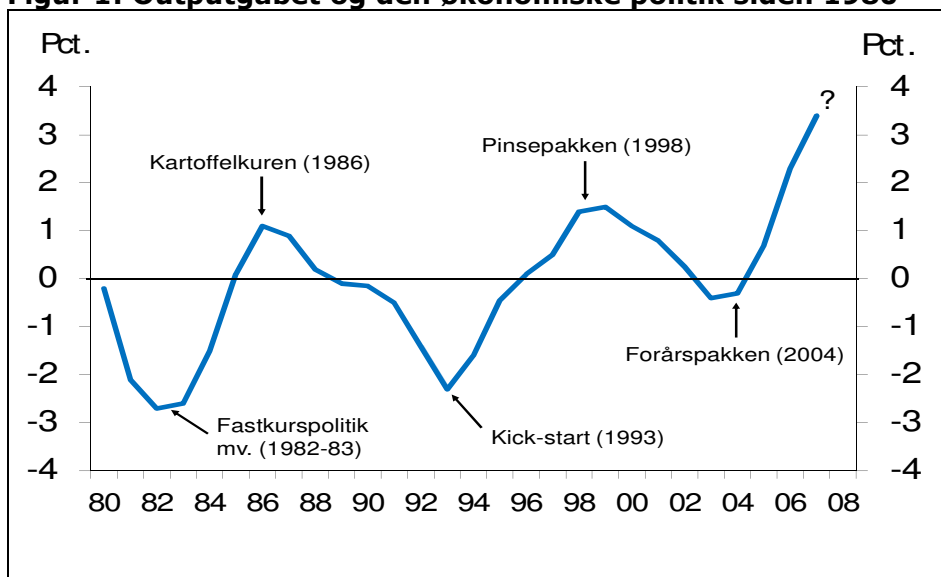
Mange år med lavvækst i vente

Outputgabets angiver forskellen mellem den aktuelle produktion og den produktion, der er holdbar på langt sigt (dvs. uden at der opstår pris- og lønpres). Outputgabets afspejler i høj grad forskellen mellem faktisk og strukturel ledighed. Målt ved outputgabets opererer dansk økonomi aktuelt langt over det "potentielle" produktionsniveau. Finansministeriet vurderer i deres seneste prognose, at outputgabets ligger på 3,4 pct. af BNP i 2007, hvilket er det største outputgab i mere end 3 årtier og understreger, at økonomien aktuelt er presset, jf. figur 1.

Et stort positivt outputgab, hvor ledigheden ligger væsentlig under det strukturelle niveau, kan ikke fastholdes på længere sigt. Presset på økonomien og arbejdsmarkedet vil indebære en acceleration af pris- og lønudviklingen, som igen forringer konkurrenceevnen og svækker eksporten samt beskæftigelsen. Afmatningen gennem eksporten vil langsomt bidrage til at lukke outputgabets.

Lukningen af det store outputgab i 2007 vil derfor i et scenarie uden reformer eller finanspolitisk opstramning indebære en længere periode med meget lav vækst. I 2015-planen regnes i den sammenhæng med blot 1 pct. årlig vækst i BNP frem til 2015, når man ikke indregner planens krav til beskæftigelse og arbejdstid, jf. tabel 1.

Figur 1: Outputgabets og den økonomiske politik siden 1980

Kilde: Økonomisk Redegørelse (februar 2008) og Mod nye mål – Danmark 2015, Teknisk baggrundsrapport (december 2007).

Den langsomme, den traditionelle eller den kloge løsning

1) Den langsomme løsning

Ubalancer i økonomien vil vha. markedstilpasning udrede sig selv gennem en forringelse af konkurrenceevnen og lavere eksport. Denne løsning (uden policy tiltag) vil indebære en gradvis og langsom tilbagevenden til ligevægt med vækst på 1 pct. i perioden med tab af arbejdspladser på omkring 130.000 personer frem mod 2015 (målt i fuldtidspersoner).

2) Den traditionelle løsning

Historisk er store positive outputgab i økonomien blevet imødegået med indgreb, *jf. figur 1*. Således blev det økonomiske boom i midten af 1980'erne dæmpet med den såkaldte kartoffelkur, ligesom højkonjunktoren i slutningen af 1990'erne blev imødegået af pinsepakken. Hvis outputgabet modgås med en finanspolitisk stramning, som f.eks. Vismændene anbefaler i deres seneste rapport, vil det givetvis afhjælpe de aktuelle ubalancer og efterfølgende afkorte perioden med lavvækst. Prisen i form af tabte arbejdspladser vil dog i sidste ende være den samme (135.000 personer) – det sker bare på kortere tid.

Tabel 1. Økonomisk vækst, tab af arbejdspladser og krav til reformer

	Gennemsnitlig vækst i 2008-2015	Tab af arbejdspladser i forhold til 2007-niveau	Beskæftigelseskrav frem mod 2015
	----- Pct. -----	----- 1000 personer -----	
2015-plan:			
- Uden krav til beskæftigelse og arbejdstid	1,0	135	0
- Med krav til beskæftigelse og arbejdstid	1,3	65	70
Andre scenarier:			
- Fasthold 2007-beskæftigelsesniveau	1,5	0	135
- Væksten fastholdes på niveauet i 2007	1,8	-65	200
- Væksten fastholdes på niveauet i 1980-2006	2,2	-165	300

Anm.: Tab af arbejdspladser og beskæftigelseskravet er målt i fuldtidspersoner. I 2015-planen skal beskæftigelsen øges med 20.000 ekstra personer. Arbejdstidskravet i 2015-planen på 1,8 pct. af arbejdstiden svarer til omkring 50.000 fuldtidspersoner.

3) Den kloge løsning

Hvis vi skal undgå tabte arbejdspladser, og at Danmark mister terræn i forhold til velstanden i vore nabolande, er det nødvendigt med markante reformer som øger tilgangen af arbejdskraft (enten i form af flere hoveder eller højere arbejdstid) til økonomien i kommende år.

Dermed lukker man outputgabet fra udbudssiden, dvs. at man gennem reformer giver mulighed for, at økonomien kan opretholde det nuværende høje aktivitetsniveau. Fastholdelse af det høje beskæftigelsesniveau i 2007 vil kræve reformer, som øger beskæftigelsen med omkring 135.000 personer, *jf. tabel 1*. Skal væksten løftes op til den gennemsnitlige årlige vækst siden 1980 (svarende til 2,2 pct.) øges beskæftigelseskravet til 300.000 personer. Det afspejler hvor stor en udfordring, det vil være at gentage tidligere observerede vækstrater.

For at øge beskæftigelsen og væksten i den danske økonomi, anbefaler CEPOS en lettelse af den øverste marginalskat – som øger tilskyndelse til at yde en ekstra indsats på arbejdsmarkedet. En sænkning af marginalskatten til 40 pct. skønnes at løfte beskæftigelsen med 50.000 personer. Hertil kommer, at lavere skat på arbejde vil øge indvandringen af udenlandsk arbejdskraft. Derudover vil en afskaffelse af efterlønnen og afkortning af dagpengeperioden til 1 år kunne bidrage med henholdsvis 100.000 og 30.000 personer til beskæftigelsen.